

Szerkesztő- és kiadó-hivatal. Budapest IV. himz-utca és kalap-utca sarkán 1. szám.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetések és nyiltterek felvételtnek árszabály szerint a kiadó hivatalban: Budapest IV. himz-utca és kalap-utca sarkán 1. sz.

Gladstone levele. Kiváncsiak vagyunk, hogy a bécsi udvar özőnvezetési méltóságai, a ballplatz muniászagú diplomatái, a hagyományos osztrák politika összes czimeres lovagjai milyen érzelmekkel fogadták Gladstone legújabb hivatalos nyilatkozatát, azt a Károlyi Alajos grófnak intézett levelet, melynek az előbbi sérlemekért némi jóvátételt kellene nyújtania.

miniszter sem vonhatja ki magát. Gladstone a miniszterelnök nem ismételhet oly szavakat, minőket a választók előtt ellenzéki beszédekben mondott egy külföldi uralkodó ellen, nem tanúsíthatja oly nyíltan gyűlöletét egy idegen állam ellen, melylyel békés viszonyokat kívánna fenntartani.

dekek szempontjából teljes megnyugvással vagy épen rokonszenvenvel kísérjük Gladstone külpolitikai programjának kibontakozását. Magyarországnak lényeges érdekei vannak a kelet alakulásában érvintve. Kételkedni lehet, hogy ez érdekek vonala összességében azzal az irányvaly, melyet Gladstone a keleti kérdés fejlődésének kiittözött. De a keleti keresztény népek valódi szabadsága, ha ez lesz a valódi cél, bennünk nem találhat sohasem ellenségre, annak meg mindenestre örülni fogunk, ha Anglia ellenőrzése erős fíket fog rakni az udvari körök hódítási vágyára.

megállapodási nem korlátozhatják sem a bizottságnak, sem a törvényhozásnak jogát s feladatát arra, hogy a javaslat dispozicióit beható és független bírálat tárgyává tegyék. Ennélfogva a részletekre nézve meggyőződéseiket fenntartja.

tíztesen megvitathatók lesznek, de az ellenvetések egyike sem minősít arra, hogy a javaslat általános visszautasítását indokolja. Kéri tehát, hogy a javaslat általános elfogadásáék, s a részletes tárgyalás megkezdéséék.

Pár héttel ezelőt Gladstone még nem volt más, csak egy örült, öregségére minden híret és dicsőséget eljászott egyéniség, kit soha sem lehet többé kormányra juttatni, sőt még csak számba vehető államférfinnak sem tekinthető. Egy kissé elfelejtették, hogy nem Ausztria-Magyarország viszonyait itt az irányadóék.

deke szemponájából teljes megnyugvással vagy épen rokonszenvenvel kísérjük Gladstone külpolitikai programjának kibontakozását. Magyarországnak lényeges érdekei vannak a kelet alakulásában érvintve.

Budapest, május 11. A z országgyűlési szabadalvú párt ma esti 7 órák Vizsolyi Gusztáv elnöklete alatt érkeztelenül tárgyalatot az igazságügyi bizottság jelentése a büntetőtörvénykönyvhez kétebeljéteéséről szóló tjavaslatról a bizottsághoz visszautasított 7, 40, 41, 42, 43, 44. §-aira vonatkozólag.

Szentgyörgyi Imre mint a kormány által meghívott szakértő előadja, hogy a román jogok kérvénye legfőbb sérelmi indokait a volt urberek nevében az azok tulajdonát képező birók szentségének elvből származtatják s ugy tintetik fel, mintha az 1848-iki urber megszüntetés korlátlan magánjogi tulajdon adott volna nekik. — Ez azonban nem áll, mert az urberek teljes tulajdona a birokrendezés keresztvitelétől feltelevé, s ennél fogva az állam épen az 1848-iki felszabadítás folyamánval van hivatra arra, hogy a birokrendezés megkönynyítse s azok keresztvitelét elmozdítsa. Ennélfogva a törvényhozás logikai haladás az, hogy a tagosítás mindig kisebb hányadrész kézésére engedjék meg s így helyes, hogy e hányad, mely 1854-ben 1/2-ot, 1868-ban felét, 1871-ben 1/3-át tette a biroknak, most 1/4-re szállították le. A mi a költségvetés illeti, e tekintetben kimutatja azon nagy előrelét, mely az erdélyi és magyarországi földesuri jogszolgáltatások között létesített, kimutatja, hogy az erdélyi urberai kárpátokos kimérés és kiadásának ideje mennyivel kedvezőlenebb volt Erdélyben, mint Magyarországon. Végre kiemeli, hogy Erdélyben a tagosítás és rendezés maradványföldeket nem eredményez, s így a földesur sem maradványföldekben, sem azok megváltási összegében nem kapja vissza a rendezés költségeit, mint a hogy az Magyarországon történt.

Erre a tjavaslat általánosságban egyhangulag elfogadtatták s a törvényjavaslat ezime a részletes tárgyalás után határozatot megállapítottani. Az idő előrehaladával a részletes tárgyalás megkezdése a holnap 5 órák tartandó ülésre haszlatott.

De egészen más kérdés, hogy Gladstone legkevesebb is megváltoztatja a véleményét vagy szándékait ama politikára nézve, melyet Ausztria-Magyarország hagyományos politikájának jellemzett. Károlyi Alajos gróf biztosította őt, hogy a monarchiának nincs szándékában tulterjeszkedni ama határokon, melyeket a berlini szerződés vont eléje. Gladstone azt feleli, hogy ha e biztosítást előbb nyerte volna, soha sem nyilatkozott volna oly bántó módon Ausztria-Magyarország politikájáról. Ez igen szépen, igen kielégítően hangzik és igen naivul is. Mehezen tudjuk elképzelni, hogy Károlyi grófnak biztosítása lett volna a döntő bizonyíték, mely ellentétben minden előbbi adattal rögtön új meggyőződést kölcsönözött Gladstonenak monarchiák politikájáról. De Gladstone szaván fogja diplomaciánkat akár hiszi, akár nem a szót. Gladstone válaszában az udvarias méntesség alól újra érthetően kiszól a „Hands off” kemény intése. A bécsi udvari köröknek ezt biz meg is fog kelleni érteniök. A bosnyák „birodalmi” politika hősei kissé összekuporodva várhatják csak a szerencsésjáték és kaland megújuló idejét.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ma d. u. 5 órák Horváth Lajos elnöklete alatt tartott ülésében mindenekelőtt felolvasotta az erdélyi román nemzetiségű jogászok által beadott kérvény, s elnök kijelenti, hogy miután ezen kérvény az egész törvényjavaslathoz visszautasítását kéri, ennélfogva az általános vitát újlag megnyitja, s felszólítja a bizottságot, hogy a kérvény indokainak figyelembe vételével a törvényjavaslat iránt általános nézeteket adják elő.

P a u l e r igazságügyminiszter kifejti, hogy a jelen tjavaslat az erdélyi általános közvélemény kivánatára vetett a kormány által munkába, s az minden oldalról megfontolt tárgyalásoknak olya eredmény, mely nem egyes országok érdekeit, hanem az ország egészét minden lakosának és minden osztályának jogait s érdekeit egyenlően védeni s elmozdítani van hivatra. E javaslat előzményét nemcsak a gazdasági egyletek és törvényhatóságok, valamint a saját egyetelmű felszólalásai képezik, hanem annak anyagát szolgál a földmívelési miniszter által nemzetgazdasági szakmájának megfelelően összehívott enquete tanácskozása is, s ennélfogva bizton kijelentheti, hogy a javaslat nem egyoldalú törekvés eredménye. Minthogy pedig a román jogászok kérvénye saját előadásuk szerint a volt urbereké volt jogait látja veszélyeztetve, óhajja, hogy a bizottság a részletes tárgyalásnál vizsgálja s bírálja meg az egyes dispoziciók horderejét s hatását. Azonban mindenesetre ajánlja, hogy általánosságban a javaslat elfogadtassék.

T e l e s z k y István általánosságban elfogadja a javaslatot, de kijelenti, hogy a felolvasott kérvény fokozta aggodalmait, melyek főként a tagosítási költségekre és a tagosítás megengedhetőségére a birókotok egy negyed részének belegyőzését feltételező szakaszra nézve már tegnap jelzett. Megjegyzi, hogy az erdélyi közvélemény egyes nyilatkozatai vagy az erdélyi képviselők értekezletének

számaos vegyes községben e költségek jelenleg is birók aránylagosan hordoztatnak, újítás tehát csak a megékének tisztán urberes viszonyu községre nézve történik. Ha pedig meg azt is tekintetbe vesszük, hogy az eddig keresztül vitt tagosítások majdnem kivétel nélkül a megyék urberes községekben történtek, akkor belátjuk azt, hogy az új költségvetésben igen kevés helyen fog a jelenlegi állapot változatni. Egyébirtant figyelmeztet az is, hogy a román jogászok peticiója maga állítja, miszerint a volt urbereké fuvar és kézi napzárban teljesítendő szolgáltatása legalább felét teszi a földesurak készpénzbeni kiadásainak, s így a költségek birók aránylagos hordozása nem képez a volt urberekre kézve új megterhelést, hanem egyszerűen csak kézszékre átválttatása azon természetből szolgáltatásoknak, melyek a volt urberekre kézve terheltek, az eljárás czéljára nézve pedig hátrányosok voltak. — Ezekből köztiszteleg a román jogászok peticiója mind olyan részleteket vonatkozik, melyek a javaslat részletes tárgyalásánál részint orvoslhatók s mindenesetre

„EGYETÉRTÉS” TÁRCZAJA

A szent korona viszontagságai. (Második és befejező közlemény.) Nagy számmal érkeztek hasonló panaszok József császár elé, ki azonban megmaradt továbbra is azon az uton, melyen elindult, s melynek végzése Magyarországot végkép Ausztriához olvasztani s a történelem és természetes fejleményekkel mit sem törődve, ama szakma szerint boldogítani volt, mely azóta számtalanszor szeme előtt lebegett az osztrák császárnak s bár leplezett, elburkoló alakban jelentek, de felismerhető ma is kétségbevonhatatlannal. József császárnak az ősi alkotmányt, a nemzetiség jogait fenyegető számos rendelkezést, — a korona Bécsbe vitelét megparancsolón kívül pl. az, mely a latin és magyar helyett a németet teszi hivatalos nyelvvé, mely a megyéket eltörli s az adót birók és jövedelmármányilag mindenkire kivetni, nem csak elkéserevést, de ellenállást és nyílt ellenszengelt is szült. A németalföldiek nyílt lázadásban törtek ki s magokat függetleneké nyilvánították. S midőn József a hívek által indítandó magyarországi hadjáratok kiállítását végezt, ad hoc összehívta a megyéket, itt is ki-tört az elfojtott irigység az országgyűlés becsüztetéséért, mert csak ott lehet ilyesmire beszélni. Sőt voltak megyék, melyek az országbíró hívatát föl, hogy ha ő felsége nem hívja össze, hívatás kötelessége szerint hirtudessen ő országgyűlést. Franciaország e közben forrongani kezdett s nálunk némely megyék titokban már fegyveres felkelést is szerveztek. József, ki szerencsétlen hadjáratból 1789-ben már betegben tért haza a török határon levő táborból, megdöbödött a kihívó, dacozó hangtól, mely Magyarország felét hozzáfaltat s érezvén, hogy a kitörendő viharban másképp nem veheti előjét, koporsója szélén, lektüzde önmagát, egy tollonással megsemmisítő utjait s visszavonta rendelkezéit. „Íly körülmények közt — írta 1790. jan. 26-án — félig semmit nem lehet tenni. Én tehát a magyar és erdélyi rendeknek minden képviselhető s a méltányosságok csak színt is magukon viselő panaszait egyszerre orvoslani akarom.” — Ez elhatározás következtében udvari kancellá-

ria útján jan. 28-án rendeletet adott ki, melyben a túrelmi s a lelkeslék és jobbjárok ügyét szabályozó rendelkezésekkel, Magyar és Erdélyországban minden újítását megsemmisítette s kinyilatkozta, hogy 1791-ben koronázó országgyűlést tart. „Véglül — mondja leiratában — ne hogy kívánalmaitok összegéből valamit hiányozni engedjünk, az ország szent koronáját s többi ékeit, melyek ideiglen eszákri kincstárunkban tartattak, Budára, királyi városunkba átvitelti s ott a törvényre rendelt szerinti őrzártat határozotk, megparancsolván, hogy azoknak eltételére alkalmas hely tisztelettel készítettessék.” Nagy volt a nemzet öröme, mikor a királyi leiratnak híre érkezett. A drága erélyre megírt visszahozatalában mindenké a haza reményeinek újra fellelőtlenségét látta, s az elkövetett alkotmány visszahozatalának záloga gyanánt tekintette. Az előleges készletek végeztével, Pálffy Károly kir. udv. főkanzellár febr. 17-én maga kéré gyűjté a Bécsben időző zászlós urakat s azokkal együtt a eszákri kincstárba ment, ott mindnyójukkal a szent koronát s a többi erélyeket egyenkint az ívegszekrényből, melyben tartattak, kivéve s megvizsgálván, régi szekrényökbe rakatta s azt három kulcsával elzártá, másnap reggelgel ott hagyta. Febr. 18-án reggel 8 órák körül négy halotya hinto robogott a cs. kincstári épület elé, s miután azokban a korona elhelyeztetést és fedezete helyet foglalt, lovas testőrök kíséretében, Bécs város kiváncsi népének bámuló csoportosulása közben, hat évi számtuzése helyéről Magyarországra visszazindították. Újja az országban egész Budáig diadalmenet volt, melyhez hasonló nem jégzett még föl a történelem. Koronán még oly tiszteletben, oly lelkes fölmozgatslatásban nem részesült, mint ekkor a magyar. Midőn a korona a magyar határhoz közelgett, Pozsony vármegye nemessége, Pozsony városának polgárai és a jogakadémiai hallgatók, ünnepi díszöltözésben, részint gyalog, részint lóháton gróf Forgách Miklós palotájá elélt összeroskolván, több ezerre menő férfi- és nőközségekkel együtt a városból kimentek s a Dunán át kelvén, az ország határánál megállapodtak, várván a korona megjöttét. Ez d. u. 3 órák megérkezvén, egysveto örömkönnel fogadtá a nép s zene, ágyudörgés és harangzúgás szolgált Pozsonyban. Perényi kánonok és ezimetes püspök a sátorban, mely

ben a korona a várakozók táborában le-tételeit, üdvözöl beszédet mondott. Majd folytonos üdvözlés között a köpésényi hercegi palotájig vonult a menet, hol a köpésényi városi tanács a lovakat a hínó elől kifogván, maga vonta azt föl a kastély bemenetéig. Itt a főrendek kivéve a szekrényt a hintóból, felvívák a számára rendelt szobába, és ott a koronázási jelvényeket az összeseregelt nép szemléjére kitétek, miáltal ok maguk álltak díszben ott mellettök. Majd ünneplés, „Te Deum” tartatot, mire herceg asztalházy nagy lakomát adott, a szegények közt is bőszeges almazintát osztogatván. Használó pompával kísérték el a koronát febr. 19-én a megye határáig, hol a györmegekkel fogadták, kik Esterházy és Festetics grófok vezérelte alatt zászlóaljakkal sorakoztak és várták a koronának megérkezését. Midőn a korona megérkezett, a menet élére állt a püspök a káptalanal, a papsgálsá s a tanuló ifjakkal, kezében keresztet vivén. Utánök zenekarok s roppant néptömeg, mely szintelenen azt kiáltotta: „Eljen a magyar szabadság!” A korona a városbaérkezvén, fölívák a koronabőrök a székesegyházba, ott szekrényből kivetették s arra az oltárra tették közzselemből, melyen szent László király koporsója tiszteltetik. Miután ez éjjel történt, a város ünneplésben kivilágított. A világitásnál a festett transparent koronák fölött és alatt mindentelke föliratok voltak olvashatók, mint: Napunk virradása, Egünk derülése, Törvényünk eréje, Hazánk ujulása, Szabadság épsége, Nemzetünk élete, Ohajtsunk czejja, Sebünk orvoslása, Panaszunk szűnése stb. E föliratokat többnyire halhatatlan nyelvészünk, Révay Miklós készítette. Egész éjjel örült, vigadott a városban minden, lakoma, mulatság, táncz és ének meg nem színt reggelig. Bécsben a eszákri palotában ugyanakkor kelt az örökkévalóság utjára egy korát meg nem értett nemesség lélek, — a József eszákri lelke — midőn a magyar szent korona Komárom felé közeledett, hol harsogó örömszaj, tisztelegéssel fogadták. De itt csak kevés ideig maradt s folytatta útját Esztergom felé. Itt a megye határára szász lovas és ugyanannyi gyalog és sok Esztergom városi fegyveres és érseki ember várta ünnepi készülettel. Este 9 órák érkeztek a városához, melynek végén 300 fehérbe öltözött leányka fogadták, kezeikben égett viaszgyertyákkal. A haragok mind megkonduáltak, ágyuk dörgtek s tömérdek gyertya és szövetnek világá-

nál kísérték a koronát a tömve levő utcákon végig. A koronát a nagyprepost ünneplésben kivilágított palotájába előelőt urak vitték s ott selyemmel dusan bevont asztalra helyezték el. Még az éjjel „Te Deum” tartották a templomban s másnap indult a korona Buda felé. Febr. 21-én d. u. 4 órák ért ide. Ötszáz ágyúnólvs hirdetélt a nemzet nagy kincsének bevonulását s Budára. A roppant díszmenet élén ment az a küldöttség, mely a koronát a megye határára fogadtá s a szomszéd megyebeliöktől átvette; utána a kunok, jászok, kecskemétiék zenezóval, a budai és szentendrei bandáriumok, a budai és pesti tanács gyalog, és Pest város küldöttel hintonok és sokféle ősi nemzeti viseletű nemesség lóháton. Azután a polgári zászlóalj, a czehek, majd maga a korona hintája testőröktől környezetten, a nádor zászlóaja, kísérő nemesség és urak s megszámlálhatatlan lelkes néptömeg. Budán a várban a koronát a nagy trónre-rembe vitte hat díszruhás nemes s piros bársonnyal bevont állványra helyezte. Gr. Zichy Károly országbíró ünnepi beszéddel megnyitván a szekrényt, a koronát kiemelte belőle s a palota erkélyére lépvén onnan a sokaságnak bemutatta, mely szűnni nem akaró lelkes kiáltásokkal üdvözölte visszazientert erélyjét. Este a főváros általánosan ki volt világitva, a szegényebb lakosok közt kenyér és bor osztatot ki. Másnap a budai vártemplomban az ország herceg-prímás, Bathány József „Te Deum”-ot tartott nagyszerű egyházi pompával. Az isteni tisztelet alatt a korona a többi jelvényekkel együtt az oltárra volt helyezve, melyen három napig maradt közzselemben kézve. Febr. 24-én szekrénybe zárták a koronát s elhelyezték a várpalotában, mely előtt az országgyűlési a vármegyék rendre teljesített a tiszteletbeteget. Hogy mily hangulatot idézett elő a korona vissza érkezése az egész országban, azt egy azon korból származó kölleményből is megítélheti, mely mint iradalomtörténeti emlék is igen érdekes, de melyből nagyobb terjedelme miatt csak néhány verset közölhetünk: Oh dicső Koronánk! Törvényünk ereje! Melylyel fénytel minden igaz Urunk feje, Te egéből szállott szentség Ájándék, Hozzád hiv lelkünköl a helytelen szándék Hányszor tagadtál e? de el nem rejtéted, Hogy bús árán hagyádná Magyar Nemzetet.

Megírt mindég veled a kívánt üdvösség, Mindig gondot viselt reád a kegyes Ég. Nem báb a korona, szegény nyavalyos! Nem gépezés eszírág e szent rendtartók! Kötés kezdett lenni király s nép között, Mikor a sokaság városba költözött, Hogy egy Főből függjön s ében hátszórában, Megtartas vagyonát szabad társaságban. Zálog a korona, mely őrül királyt. Hogy határára kívül ne vigje dagályt. Zálog a korona: mely hódult népekben Állandó híveget nevel a szivekben. Mikor ez a zalog fénytel Anyád fejen, Dülő Hátrakötés szegény idején, — József mit tett akkor a Magyar hívesége, Világó kardoktól kikelt vitézsége? A mi örök volt ez, mely harcölt éretet, Általunk mentőidőt megrendült székletet; A mi vállainkon nyugodt örökséget, — Kiert mint ászett elideg keménytséget? Rutul megvetett arany Koronánkat, Elkészertted azzal jó Hazánkat. Idegen Nemzetre akartál szorolni, Mikor hatalmadat kívántál agnálni. Éls-e még? — De bátor már hamuvá lettél, Árnýköl is érzi, hogy nyugot vétélét. Azzal jobbit rajta, hogy a más világon Örülj a felismádot Magyar méltoságon. Ha erősök alatt a tábor veled, Volt a magyar Nemzet a hadnak ereje: Mit tesz szabadságát nem sértő Királyt? — — — — — Akkor a szabad Rend az Ország Nagyjával, Boldogul támaszt tartja Királyt. Jobb előmenetlél szab új törvényeket, Főlöstia köztünk a tágas földeket, Nyájában vesztit a tisztább világot, Onijában vesztit erre az Országot. Elvessébe őszint ad a zseb Leleknek, Nyertesebb őszint a kézi művelnek, Boldogságot szerez a szántóvetőknek, De nem erőltit idegen szokásra, Mert mi körög kértet ilyen igazságra? Természete rendjén nagyobb hasznát veszed, Mig kinnál a Magyar más Nemzeté tessz.

